

Nr 449

Av herr Wedén m. fl., om försäljning av del av statens aktieinnehav i LKAB.

Även om den bild av statens upplåningsbehov, som finansministern gav förra året bl. a. som motivering för sin önskan att införa en allmän omsättningsskatt, nu framstår som missvisande och överdriven, är det, inte minst i nuvarande konjunkturläge, angeläget att nedbringa statens upplåningsbehov. I detta sammanhang anfördes i en folkpartimotion till föregående års riksdag:

Vårt moderna, starkt industrialiserade svenska samhälle ställer stora krav på statliga insatser. Detta gäller bl. a. i fråga om vår nationella trygghet, socialvård, sysselsättningsfrämjande åtgärder, ungdomens fostran och undervisning, forskning, vägar och kraftförsörjning och vården av penningväsendet.

Om inte den statliga verksamheten skall svälla över alla bräddar, erfordras samtidigt en successiv avveckling på sådana områden, där den statliga aktiviteten inte ter sig mindre väsentlig. Behovet av utvidgade statliga insatser på vissa områden av samhällslivet förutsätter helt enkelt en avveckling, rationalisering och decentralisering på andra. Det synes därför vara på tiden att nu på allvar pröva hur en avveckling av statens engagemang i en del affärsföretag skall kunna ske.

I en särskild motion vid innevarande års riksdag från företrädare för vår meningsriktning toges härmed sammanhängande problem upp från allmänna och principiella utgångspunkter. Redan förra året uttrycktes emellertid den meningen att några särskilda utredningar ej behövdes för att till allmänheten återförsälja en stor del av statens aktieinnehav i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag. I samband därmed framhölls bl. a.:

Statens upplåningsbehov för framför allt bostadsbyggandet, kraftverksbyggen och utvecklingen av kommunikationsväsendet är mycket stort. Det skulle avsevärt förbättra den statsfinansiella situationen, om ett ökat, frivilligt enskilt sparande skulle kunna användas för att lyfta av vissa just nu ekonomiskt tyngande statliga engagemang. Till dessa hör betalningen för statens förvärv av stamaktierna i LKAB (Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag). De med inlösen av dessa aktier förknippade kostnaderna uppgår som känt till inte mindre än 800 miljoner kronor att betalas i årliga poster på ca 160 miljoner kronor fram till 1961. Denna summa utgör betalning för det tidigare enskilda aktieintresset, som under senare år medfört rätt till en utdelning som varit åtskilligt lägre än den på de statliga preferensaktierna. Staten är numera huvuddelägaren i LKAB, eftersom Grängesbergsbolaget besitter endast en mindre post aktier, som motsvarar ca 4,25 % av LKAB:s aktiekapital.

LKAB:s aktiekapital är numera 500 miljoner kronor med en reservfond

på 100 miljoner kronor, dispositionsfond på något över 78 miljoner kronor och fraktgarantifond på 20 miljoner kronor.

Vidare förordades att försäljningen till allmänheten av statens engagement i LKAB skulle ske i form av folkaktier, lydande på ett nominellt belopp av 50 kronor och i varje fall tillsvidare begränsas till något mindre än halva totala aktiestocken. Beträffande riktlinjerna i övrigt för försäljningen av folkaktier anfördes:

Det är naturligt och självklart, att spridningen av aktieinnehavet i LKAB medför en motsvarande rätt till representation i bolagets styrelse och skäligt inflytande vid tillsättningen av revisorer.

Det finns härvidlag flera möjligheter att tillgodose dessa krav. Det torde närmast ankomma på bolagsstämman att medverka till en sådan valordning, varvid t. ex. mönster från in- eller utländska företag med många aktieägare kan komma till användning. I detta sammanhang erinrar vi om **de system**, som tillämpas av vissa svenska försäkringsbolag.

Det är inte meningen att denna emittering skall utnyttjas för spekulation. Vi vill sprida aktierna på många händer och räknar med att LKAB-aktierna skall betraktas som en varaktig placering. Man får även förutsätta att staten som huvuddelägare kommer att tillse att utdelningen blir någorlunda stabil.

Inköpsrätten föreslås begränsad till tio aktier per person, vilket beräknat på emitteringskursen betyder sammanlagt 2 000 kronor.

Berättigad till inköp bör vara varje svensk medborgare över 16 år, som vid 1959 års taxering eller senare åsättes till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. Behörigheten kan prövas med ledning av taxeringslängderna, varest också notering om utnyttjandet av inköpsrätten sker. Registreringen hos bolaget utgör en ytterligare kontroll.

En omprövning av bestämmelserna beträffande begränsningen av inköpsrätten kan behöva ske, när närmare erfarenheter vunnits.

Aktiekapitalet uppgår till nominellt 500 000 000 kronor, varav staten äger ca 479 000 000 kronor och TGO ca 21 000 000 kronor.

Vid bibehållet majoritetsinnehav för staten bör staten disponera över aktier motsvarande nominellt 251 000 000 kronor. Staten kan alltså utförsälja aktier för nominellt 228 000 000 kronor.

Beträffande emissionskursen anser vi i likhet med vad i reservation från folkpartiets representanter anförts till statsutskottets utlåtande nr 177 vid 1959 års riksdag att denna bör bestämmas till 225 kronor per aktie. Det totala emissionsbeloppet blir då något över 1 miljard kronor. Till att börja med bör försäljningen med hänsyn till försökskaraktären begränsas. Möjligheterna att anknyta densamma till utbetalningen av överskjutande skatt är det vidare angeläget att tillvarataga. Med hänsyn härtill och även med hänsyn till det övertryck på den svenska aktiemarknaden, som för närvarande gör sig gällande, bör den föregående år föreslagna begränsningen av inköpsrätten till tio aktier per person utsträckas till 20 aktier och den första försäljningen bör omfatta 1/5 av aktiestocken eller nominellt 100 miljoner kronor, motsvarande ett emissionsbelopp av 450 miljoner kronor.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,
att riksdagen måtte besluta:

1. att av statens innehav av aktier i Luossavaara-Kiiruna-vaara AB aktier till ett nominellt belopp av 228 000 000 kronor skall erbjudas allmänheten i valörer på 50 kronor per aktie till en emissionskurs, motsvarande ett pris av 225 kronor för varje sådan aktie, och i övrigt på i motionen angivna villkor;

2. att det genom sådan försäljning till staten inflytande beloppet, som sammanlagt kan beräknas till över 1 miljard kronor, må användas för nödvändiga statliga investeringar och således nedbringa statens upplåningsbehov;

3. att försäljningen tills vidare under budgetåret 1960/61 med hänsyn till försökskaraktären begränsas till en femtedel av aktiestocken eller nominellt 100 miljoner kronor, motsvarande ett emissionsbelopp av 450 miljoner kronor.

Stockholm den 27 januari 1960

Sven Wedén

Sven Gustafson
i Göteborg

Henning Gustafsson
i Skellefteå

Nr 450

Av herrar *Helén* och *Antby*, om försäljning till allmänheten av aktier i statsägda företag, m. m.

(Lika lydande med motion nr 362 i Första kammaren)

Stockholm den 27 januari 1960

G. Helén

Sven Antby